

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 28ης Ιουνίου 2017¹

«Προδικαστική παραπομπή — Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Διεθνής δικαιοδοσία και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 — Άρθρο 23 — Ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας — Ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας περιεχόμενη σε ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ δύο εταιριών — Αγωγή αποζημίωσης — Εις ολόκληρον ευθύνη των εκπροσώπων της μίας από τις εταιρίες για αδικοπραξία — Ζήτημα κατά πόσον είναι δυνατή η επίκληση της συγκεκριμένης ρήτρας από τους εν λόγω εκπροσώπους»

Στην υπόθεση C-436/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε ο Άρειος Πάγος (Ελλάδα) με απόφαση της 7ης Ιουλίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Αυγούστου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Γεώργιος Λεβέντης,

Νικόλαος Βαφειάς

κατά

Malcon Navigation Co. Ltd.,

Brave Bulk Transport Ltd.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Prechal, πρόεδρο τμήματος, C. Toader (εισηγήτρια) και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Αικ. Μαγριππή και Σ. Χαριτάκη,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον Α. Rubio González και στη συνέχεια από την Α. Gavela Lloris,

¹ — Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Κωνσταντινίδη και την M. Heller,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1, στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες I).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Γεωργίου Λεβέντη και του Νικολάου Βαφειά, εκπροσώπων της Brave Bulk Transport Ltd., εταιρίας ναύλωσης πλοίων, και, αφετέρου, της Malcon Navigation Co. Ltd. (στο εξής: Malcon Navigation), με αντικείμενο αγωγή αποζημίωσης, η οποία ασκήθηκε από την τελευταία κατά της Brave Bulk Transport και των Γ. Λεβέντη και Ν. Βαφειά, ως ενεχόμενων εις ολόκληρον, και σε σχέση με την οποία αμφισβητείται η διεθνής δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού Βρυξέλλες I έχει ως εξής:

«Οι κανόνες δικαιοδοσίας πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου και η δωσιδικία αυτή πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των μερών δικαιολογεί άλλο συνδετικό παράγοντα. [...]»
- 4 Στο κεφάλαιο II του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Διεθνής δικαιοδοσία», περιλαμβάνεται υπό το τμήμα 1 με τίτλο «Γενικές διατάξεις» το άρθρο 2, που ορίζει, στην παράγραφο 1, τα κάτωθι:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»
- 5 Στο κεφάλαιο II του ίδιου κανονισμού, και πιο συγκεκριμένα στο τμήμα 2, το οποίο τιτλοφορείται «Ειδικές δικαιοδοσίες», περιλαμβάνεται και το άρθρο 6, που προβλέπει τα ακόλουθα:

«Το ίδιο αυτό πρόσωπο μπορεί επίσης να εναχθεί:

 - 1) αν υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας ενός εξ αυτών, εφόσον υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από την χωριστή εκδίκασή τους

[...]».

- 6 Στο ίδιο κεφάλαιο, το τμήμα 7, με τίτλο «Παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας», περιέχει, μεταξύ άλλων, το άρθρο 23, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Αν τα μέρη, από τα οποία ένα τουλάχιστον έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια κράτους μέλους θα δικάζουν τις διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία. Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως. Μια τέτοια συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας πρέπει να καταρτισθεί:

- α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση·
- β) είτε υπό τύπο ανταποκρινόμενο στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις·
- γ) είτε στο διεθνές εμπόριο, υπό τύπο ανταποκρινόμενο στις συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλόμενους σε συμβάσεις, του είδους για το οποίο πρόκειται, στη συγκεκριμένη εμπορική δραστηριότητα.

[...]

- 7 Μέρος του ίδιου κεφαλαίου II αποτελεί και το τμήμα 9, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εκκρεμοδικία και συνάφεια» και περιέχει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 27 και 28. Το άρθρο 27 ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που επελήφθη πρώτο, αναστέλλει αυτεπάγγελτα την διαδικασία του μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

2. Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου.»

- 8 Κατά το άρθρο 28 του κανονισμού Βρυξέλλες I:

«1. Όταν συναφείς αγωγές εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί μπορεί να αναστείλει την εκδίκαση.

2. Όταν οι αγωγές αυτές εκκρεμούν σε πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί δύναται επίσης, με αίτηση ενός από τους διαδίκους, να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, υπό την προϋπόθεση ότι το πρώτο δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία και για τις δύο αγωγές και ότι το δικαίό του επιτρέπει την ένωση συναφών υποθέσεων.

3. Είναι συναφείς, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, αγωγές που συνδέονται μεταξύ τους τόσο στενά ώστε να υπάρχει συμφέρον να εξετασθούν και να εκδικασθούν ταυτόχρονα, προκειμένου να αποφευχθεί η έκδοση ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων αν τυχόν οι υποθέσεις εκδικάζονταν χωριστά.»

- 9 Τα άρθρα 33 έως 37 του κανονισμού Βρυξέλλες I ρυθμίζουν τα σχετικά με την αναγνώριση των αποφάσεων. Το άρθρο 33 θέτει την αρχή ότι απόφαση που εκδίδεται σε κράτος μέλος αναγνωρίζεται στα λοιπά κράτη μέλη χωρίς ιδιαίτερη διαδικασία. Τα άρθρα 34 και 35 προβλέπουν τους λόγους για τους οποίους απόφαση που εκδίδεται σε κράτος μέλος μπορεί, κατ' εξαίρεση, να μην αναγνωρίζεται σε άλλο κράτος μέλος.

10 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 34 ορίζει ειδικότερα τα κάτωθι:

«Απόφαση δεν αναγνωρίζεται:

[...]

3) αν είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο κράτος αναγνώρισεως

4) αν είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε προγενέστερα μεταξύ των ιδίων διαδίκων και με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος, εφόσον η προγενέστερη αυτή απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος αναγνώρισεως.»

Το ελληνικό δίκαιο

11 Κατά το άρθρο 71 του Αστικού Κώδικα:

«Το νομικό πρόσωπο ευθύνεται για τις πράξεις ή τις παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν, εφόσον η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που τους είχαν ανατεθεί και δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης. Το υπαίτιο πρόσωπο ευθύνεται επιπλέον εις ολόκληρον.»

12 Στο κεφάλαιο 39 του Αστικού Κώδικα, με τίτλο «Αδικοπραξίες», περιλαμβάνεται το άρθρο 926, το οποίο επιγράφεται «Ζημία από περισσότερους» και προβλέπει τα ακόλουθα:

«Αν από κοινή πράξη περισσοτέρων προήλθε ζημία ή αν για την ίδια ζημία ευθύνονται παράλληλα περισσότεροι, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον. Το ίδιο ισχύει και αν έχουν ενεργήσει περισσότεροι συγχρόνως ή διαδοχικά και δεν μπορεί να εξακριβωθεί τίνος η πράξη επέφερε τη ζημία.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

13 Από το σύνολο των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η Malcon Navigation, εταιρία με καταστατική έδρα τη Μάλτα και πραγματική έδρα το Μαρούσι (Ελλάδα), είναι ιδιοκτήτρια του υπό μαλτέζικη σημαία πλοίου Sea Pride, του οποίου τη διαχείριση έχει η Hellenic Star Shipping Company SA, εταιρία με έδρα τον Παναμά και με γραφεία επίσης στο Μαρούσι.

14 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι και η Brave Bulk Transport έχει την καταστατική της έδρα στη Μάλτα και την πραγματική της στο Μαρούσι, ότι ο Γ. Λεβέντης είναι το μοναδικό μέλος του διοικητικού συμβουλίου και νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρίας αυτής, και ότι ο Ν. Βαφειάς είναι ο μοναδικός διευθύνων σύμβουλος και πραγματικός εκπρόσωπός της. Ο Γ. Λεβέντης και ο Ν. Βαφειάς (στο εξής: εκπρόσωποι της Brave Bulk Transport) κατοικούν στον Πειραιά και στην Κηφισιά (Ελλάδα) αντιστοίχως.

15 Στις 9 Ιουνίου 2006 καταρτίστηκε μεταξύ της Malcon Navigation και της Brave Bulk Transport σύμβαση ναύλωσης, με την οποία η πρώτη εκναύλωσε το πλοίο Sea Pride στη δεύτερη. Η Brave Bulk Transport υπεκναύλωσε, εν συνεχεία, το πλοίο στο Υπουργείο Εμπορίου του Ιράκ για τη μεταφορά φορτίου σίτου από το Αμβούργο (Γερμανία) στο Ιράκ.

16 Το πλοίο επιστράφηκε πέντε μήνες αργότερα από την ημερομηνία που είχε συμφωνηθεί στη σύμβαση ναύλωσης.

- 17 Στις 17 Φεβρουαρίου 2007 η Malcon Navigation κίνησε διαδικασία διαιτησίας στο Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο) κατά της Brave Bulk Transport, ζητώντας αποζημίωση για επισταλίες και δεδουλευμένους ναύλους.
- 18 Η δε Brave Bulk Transport άσκησε αγωγή αποζημίωσης κατά του Ιρακινού Δημοσίου, δεδομένου ότι η καθυστέρηση απόδοσης του πλοίου στη Malcon Navigation οφειλόταν, με τη σειρά της, στην καθυστερημένη απόδοσή του εκ μέρους του Ιρακινού Δημοσίου.
- 19 Στις 14 Νοεμβρίου 2007 η Malcon Navigation και η Brave Bulk Transport υπέγραψαν ιδιωτικό συμφωνητικό. Αυτό προέβλεπε ότι η εκκρεμής διαιτητική διαδικασία θα αναστελλόταν για έξι μήνες, ότι η Brave Bulk Transport θα ενημέρωνε τη Malcon Navigation για την εξέλιξη της διαδικασίας κατά του Ιρακινού Δημοσίου και ότι, σε περίπτωση συμβιβασμού με το τελευταίο, η Malcon Navigation θα εισέπραττε τουλάχιστον το 20 % του ποσού που θα κατέβαλλε το Ιρακινό Δημόσιο στην Brave Bulk Transport. Στο άρθρο 10 του ιδιωτικού συμφωνητικού οριζόταν ότι αυτό «διέπεται από το αγγλικό δίκαιο», ότι «υπόκειται στην αγγλική δικαιοδοσία» και ότι «οποιαδήποτε διαφορά από ή σε σχέση με αυτ[ό] υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του [...] High Court της Αγγλίας και της Ουαλίας [High Court of Justice (England & Wales)]».
- 20 Τον Νοέμβριο του 2008 η Malcon Navigation πληροφορήθηκε ότι η Brave Bulk Transport είχε ήδη, από τις 20 Μαΐου 2008, συμβιβασθεί με το Ιρακινό Δημόσιο και είχε εισπράξει το ποσό του συμβιβασμού. Κατόπιν τούτου, η Malcon Navigation συνέχισε τη διαιτητική διαδικασία και στις 29 Σεπτεμβρίου 2009 εκδόθηκε διαιτητική απόφαση με την οποία της επιδικάστηκε αποζημίωση.
- 21 Η Malcon Navigation προσάπτει ακόμη στους εκπροσώπους της Brave Bulk Transport ότι την αποξένωσαν από τα περιουσιακά της στοιχεία, καθιστώντας έτσι αδύνατη για τη Malcon Navigation την είσπραξη της ως άνω αποζημίωσης.
- 22 Στις 22 Σεπτεμβρίου 2010 η Malcon Navigation άσκησε, βάσει των άρθρων 71 και 926 του Αστικού Κώδικα, αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς (Ελλάδα) κατά της Brave Bulk Transport και των εκπροσώπων της, ζητώντας να αναγνωρισθεί η εις ολόκληρον ευθύνη τους από αδιοπραξία. Το δικαστήριο αυτό απέρριψε την αγωγή στον βαθμό που αφορούσε την Brave Bulk Transport, στηριζόμενο στη ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας, η οποία περιεχόταν στο από 14 Νοεμβρίου 2007 ιδιωτικό συμφωνητικό. Εντούτοις, όσον αφορά τους εκπροσώπους της Brave Bulk Transport, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία και δέχθηκε την αγωγή επί της ουσίας.
- 23 Το Εφετείο Πειραιώς (Ελλάδα), ενώπιον του οποίου οι εκπρόσωποι της Brave Bulk Transport προσέβαλαν την απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς, επικύρωσε την κρίση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ως προς τα ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 24 Στις 31 Ιουλίου 2014 οι εκπρόσωποι της Brave Bulk Transport άσκησαν αίτηση αναιρέσης ενώπιον του Αρείου Πάγου (Ελλάδα).
- 25 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το πρωτοδικείο και το εφετείο αποφάνθηκαν ότι είχαν, όσον αφορά τους εκπροσώπους της Brave Bulk Transport, διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση της διαφοράς, με το σκεπτικό ότι οι εν λόγω εκπρόσωποι, οι οποίοι δεν είχαν συμβληθεί στο ιδιωτικό συμφωνητικό της 14ης Νοεμβρίου 2007, δεν δεσμεύονταν από την εκεί περιεχόμενη ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 26 Επ' αυτού, το αιτούν δικαστήριο κρίνει, αφενός, ότι από το άρθρο 23 του κανονισμού Βρυξέλλες I και από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι η συμφωνία παρέκτασης ισχύει κατ' αρχήν μόνο μεταξύ των μερών, όμως κατ' εξαίρεση είναι δυνατή η επίκλησή της υπέρ ή εις βάρος διαδίκου που ήταν τρίτος κατά τον χρόνο της κατάρτισής της.

- 27 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, αφετέρου, ότι, σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι εναγόμενοι, το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού ορίζει ότι όποιος έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί επίσης να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας ενός εκ των ομοδίκων, υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται μεταξύ των αγωγών τόσο στενή συνάφεια ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης αποφάσεων ασυμβίβαστων μεταξύ τους, ο οποίος θα συνέτρεχε αν εκδικάζονταν χωριστά. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά δε ότι ανάλογος κίνδυνος υπάρχει και στην περίπτωση όπου ένας εκ των ομοδίκων έχει συμφωνήσει σε παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 28 Κατόπιν τούτου, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ορθότητα της κρίσης των προαναφερθέντων δικαστηρίων ουσίας σχετικά με τα υποκειμενικά όρια της ρήτηρας παρέκτασης, η οποία περιεχόταν στο ιδιωτικό συμφωνητικό της 14ης Νοεμβρίου 2007.
- 29 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο Άρειος Πάγος αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία ενώπιόν του και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«[Η] ρήτρα παρέκτασης που συμφωνήθηκε κατά το άρθρο 23, [παράγραφος] 1, του κανονισμού [Βρυξέλλες I] μεταξύ εταιριών και εν προκειμένω περιλαμβάνεται στο από 14 Νοεμβρίου 2007 ιδιωτικό συμφωνητικό της πρώτης με τη δεύτερη των αναιρεσιβλήτων, κατά το άρθρο 10 του οποίου “η παρούσα συμφωνία διέπεται από το αγγλικό δίκαιο, υπόκειται στην αγγλική δικαιοδοσία και οποιαδήποτε διαφορά από ή σε σχέση με αυτή υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του [...] High Court της Αγγλίας και της Ουαλίας [High Court of Justice (England & Wales)]”, καταλαμβάνει για πράξεις και παραλείψεις των οργάνων της δεύτερης των αναιρεσιβλήτων, που την αντιπροσωπεύουν και δημιουργούν ευθύνη της κατά το άρθρο 71 του ελληνικού Αστικού Κώδικα, και τα υπαίτια πρόσωπα που ενήργησαν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και ευθύνονται κατά το ίδιο άρθρο σε συνδυασμό και με το άρθρο 926 του ελληνικού ΑΚ εις ολόκληρον με το νομικό πρόσωπο της εταιρίας[;]»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 30 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ’ ουσίαν να διευκρινισθεί αν το άρθρο 23 του κανονισμού Βρυξέλλες I πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση που έχει περιληφθεί ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας σε ιδιωτικό συμφωνητικό που καταρτίστηκε μεταξύ δύο εταιριών, οι εκπρόσωποι της μίας εξ αυτών μπορούν να επικαλεστούν τη ρήτρα προκειμένου να αμφισβητήσουν τη διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου προς εκδίκαση αγωγής αποζημίωσης, με την οποία ζητήθηκε να αναγνωρισθεί η εις ολόκληρον ευθύνη τους για φερόμενη ως αδικοπρακτική συμπεριφορά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.
- 31 Υπενθυμίζεται εισαγωγικώς ότι, στον βαθμό που ο κανονισμός Βρυξέλλες I αντικαθιστά, ως προς τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τις διαδοχικές Συμβάσεις για την προσχώρηση των νέων κρατών μελών στην εν λόγω Σύμβαση, η ερμηνεία η οποία έχει δοθεί από το Δικαστήριο όσον αφορά τις διατάξεις της Σύμβασης ισχύει και για εκείνες του κανονισμού, εφόσον οι διατάξεις των δύο αυτών ρυθμίσεων μπορούν να χαρακτηρισθούν αντίστοιχες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του άρθρου 23 του κανονισμού Βρυξέλλες I, το οποίο διαδέχθηκε το άρθρο 17, πρώτο εδάφιο, της ως άνω Σύμβασης (βλ., υπ’ αυτή την έννοια, απόφαση της 7ης Ιουλίου 2016, Hószig, C-222/15, EU:C:2016:525, σκέψεις 30 και 31 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 32 Δεδομένου ότι η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους όπου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος αποτελεί, στο σύστημα του κανονισμού Βρυξέλλες I, τη γενική αρχή που διατυπώνεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, όσες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας συνιστούν εξαιρέσεις, όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 23 του κανονισμού αυτού, πρέπει να ερμηνεύονται κατά τέτοιον τρόπο

ώστε η εφαρμογή τους να περιορίζεται στις περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται ρητώς ο κανονισμός (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2009, *Vorarlberger Gebietskrankenkasse*, C-347/08, EU:C:2009:561, σκέψεις 37 και 39 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 33 Ειδικότερα, το άρθρο 23 του κανονισμού Βρυξέλλες I ορίζει σαφώς ότι το πεδίο εφαρμογής του περιορίζεται στις περιπτώσεις όπου τα μέρη «συμφώνησαν» ως προς το δικαστήριο. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού, αυτή ακριβώς η σύμπτωση βουλήσεων των μερών είναι που δικαιολογεί την υπεροχή η οποία απονέμεται, δυνάμει της αρχής της αυτονομίας της βουλήσεως, στην επιλογή άλλου δικαιοδοτικού οργάνου από εκείνο που θα ήταν ενδεχομένως αρμόδιο δυνάμει του κανονισμού (αποφάσεις της 21ης Μαΐου 2015, *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και της 20ής Απριλίου 2016, *Profit Investment SIM*, C-366/13, EU:C:2016:282, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 34 Έτσι, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι το επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει, στην αρχή της δίκης, αν για τη ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας υπήρξε όντως συγκατάθεση των μερών, η οποία πρέπει να εκδηλώνεται κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, λαμβανομένου υπόψη ότι ο τύπος που απαιτείται από το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες I έχει ως λειτουργία να εξασφαλίσει ότι αποδεικνύεται πράγματι η συγκατάθεση αυτή (απόφαση της 7ης Ιουλίου 2016, *Hószig*, C-222/15, EU:C:2016:525, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 35 Επομένως, ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας περιεχόμενη σε σύμβαση παράγει, κατ' αρχήν, τα έννομα αποτελέσματά της μόνο στις σχέσεις μεταξύ των μερών που συμφώνησαν να συνάψουν τη σύμβαση αυτή (απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 36 Εν προκειμένω, η επίκληση της επίμαχης στην κύρια δίκη ρήτρας παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας δεν γίνεται από ένα εκ των μερών της συμφωνίας στην οποία περιλαμβάνεται η ρήτρα, αλλά από τρίτον.
- 37 Όμως οι εκπρόσωποι της *Brave Bulk Transport* ουδέποτε εκδήλωσαν τη βούλησή τους να καταρτίσουν συμφωνία παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας, ενώ ούτε η *Malcon Navigation* είχε συγκατατεθεί να δεσμευθεί με τα πρόσωπα αυτά μέσω τέτοιας συμφωνίας.
- 38 Εξάλλου, ούτε οι διάδικοι της κύριας δίκης ούτε το αιτούν δικαστήριο παραπέμπουν σε στοιχεία ή ενδείξεις βάσει των οποίων θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι οι εκπρόσωποι της *Brave Bulk Transport* και η *Malcon Navigation* κατάρτισαν, υπό μία από τις μορφές που προβλέπονται στο άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', του κανονισμού Βρυξέλλες I, συμφωνία η οποία να περιέχει ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.
- 39 Ως προς το άρθρο 6 του κανονισμού Βρυξέλλες I, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία σε περίπτωση παθητικής ομοδικίας, τονίζεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 23 του κανονισμού Βρυξέλλες I, επειδή αποκλείουν τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία που καθορίζεται από τη γενική αρχή της δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, όσο και τις ειδικές δωσιδικίες των άρθρων 5 έως 7 του ίδιου κανονισμού, πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς όσον αφορά τις προϋποθέσεις τους (απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 40 Πιο συγκεκριμένα, τα μέρη, συνάπτοντας συμφωνία παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες I, έχουν τη δυνατότητα να παρεκκλίνουν όχι μόνον από τη γενική δωσιδικία του άρθρου 2 του κανονισμού, αλλά και από τις ειδικές δωσιδικίες των άρθρων 5 και 6. Ως εκ τούτου, το επιληφθέν δικαστήριο μπορεί, κατ' αρχήν, να δεσμεύεται από ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας, η οποία εισάγει παρέκκλιση από τις δωσιδικίες των άρθρων 5 και 6

και έχει συμφωνηθεί από τα μέρη δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 1 (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψεις 59 και 61).

- 41 Τέλος, και για να δοθεί απάντηση στον προβληματισμό του αιτούντος δικαστηρίου περί ενδεχόμενου κινδύνου αντιφατικών αποφάσεων, είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί ότι ο κανονισμός Βρυξέλλες I προβλέπει διάφορους μηχανισμούς προς αποφυγή τέτοιων καταστάσεων.
- 42 Πρόκειται, ειδικότερα, για τα άρθρα 27 και 28 του κανονισμού, τα οποία αφορούν περιπτώσεις εκκρεμοδικίας και συνάφειας, αντιστοίχως, και συμβάλλουν στην αποτροπή του ενδεχομένου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, καθώς και για το άρθρο 34, σημεία 3 και 4, το οποίο καθιστά δυνατή την άρση των σχετικών συγκρούσεων.
- 43 Κατόπιν των ανωτέρω, στο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες I έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση που έχει περιληφθεί ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας σε ιδιωτικό συμφωνητικό που καταρτίστηκε μεταξύ δύο εταιριών, οι εκπρόσωποι της μίας εξ αυτών δεν μπορούν να επικαλεστούν τη ρήτρα προκειμένου να αμφισβητήσουν τη διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου προς εκδίκαση αγωγής αποζημίωσης, με την οποία ζητήθηκε να αναγνωρισθεί η εις ολόκληρον ευθύνη τους για φερόμενη ως αδικοπρακτική συμπεριφορά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση που έχει περιληφθεί ρήτρα παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας σε ιδιωτικό συμφωνητικό που καταρτίστηκε μεταξύ δύο εταιριών, οι εκπρόσωποι της μίας εξ αυτών δεν μπορούν να επικαλεστούν τη ρήτρα προκειμένου να αμφισβητήσουν τη διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου προς εκδίκαση αγωγής αποζημίωσης, με την οποία ζητήθηκε να αναγνωρισθεί η εις ολόκληρον ευθύνη τους για φερόμενη ως αδικοπρακτική συμπεριφορά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Prechal

Toader

Jarašiūnas

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Ιουνίου 2017.

Ο Γραμματέας
A. Calot Escobar

Ο Πρόεδρος του εβδόμου
τμήματος
A. Prechal